

Haberin adresi: /haber.php?haberno=156876

Atatürk ve kadın giysileri

Mustafa Kemal'in kadınların nasıl giyinmesi gerektiğine dair tek sözü yok. Nasıl giyinmemeleri gerektiğine dair söyledikleri, günümüzün Atatürkçülerini pek de memnun edecek şeyler değil

26/06/2005

AVNİ ÖZGÜREL

Hayvanlar âleminde çakalın bir özelliği var. Avını tazeleyen yemiyor. Önceden seçtiği ve diğer hayvanların ulaşamayacağı bir yere bırakıyor, bir zaman sonra et orada çürüyünce yemeye başlıyor. Bu örneği halletmemiz gereken konuları önce 'mundar' edip sonra 'nasıl çözeriz' dediğimiz için anlattım. Alın ÖSS'de 'katsayı' meselesini, imam-hatip liselerini ya da türban konusunu... Olaya gerçekte bakmamız gereken pencereden, yani pedagoji cephesinden veya 'eğitim-öğretim özgürlüğü' açısından bakmadık. Onun dışında her yanından mıncıkladık.

Erzurum'da yaşanan sakillik, ÖSS sınavında sergilenen zorlama. Türban krizi! Bu başlık altında haber okumadığımız gün geçmiyor neredeyse. Öyle ki kavramı ayağa düşürdük. Kriz, sosyal, siyasal veya ekonomik tabloda ani ortaya çıkan acil çözümü davet eden durumlar için kullanılan bir kelime.

Elinizi vicdanınıza koyun, kim imam-hatip liseleri ve türban konusuna 'kriz' diyebilir?

Bilinen bir yaklaşım

Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde yaşanan tablonun başörtüsü konusunda şimdiye kadar duyarlılık ifade etmemiş insanları da etkilemiş olmasından kaynaklanan sebeplerle olsa gerek; Güneri Cıvaoğlu geçtiğimiz hafta Atatürk'ün yaveri Muzaffer Kılıç'ın anılarından birini naklederek Cumhuriyet'in kurucusunun da türbana karşı olduğunu anlattı. Aydınımızın eski hastalığı bu.

İnandığı düşünceyi savunmak yerine ona kuvvet kazandırmak için Atatürk'ten delil getirme alışkanlığı vardır. Onun için yadırgamıyorum. Zira karşıt düşüncede olanlar da öteden beri şahsi fikirlerini söyleseler fazla önemsenmeyeceği kanaatiyle peygamberden hadis naklederler.

Söz konusu 'anı'nın özeti şu: Kurtuluş Savaşı hazırlıkları sürerken askerler bir köyün yakınında mola vermişler. Köyün imamı Mustafa Kemal'in yanına gelerek, "Zaferiniz için duacıyız" demiş. Paşa da askerlere köy köprüsünün onarımını yaptırmış.

İş bitince imamı çağırmış, birlikte zafer için dua etmişler. Atatürk imamı sevmiş olmalı ki, "Hoca, ben evli değilim, zaferden sonra evlenirsem, Ankara'da seni eşinle birlikte konuk etmek isterim. Gelir misin?" diye sormuş. İmam, "Emredersin Paşam" cevabını vermiş. Bunun üzerine Mustafa Kemal, "Ama bir şartım var, eşin peçesini çıkartırsa..." demiş. İmam "Amam paşam!" diye lafa başladığında da, "Bunlar olacak imam efendi, bunların hepsi olacak..." demiş.

'Yorum' kısmı

Bundan sonrası Cıvaoğlu'nun yorumu: "Yani, Atatürk'ün kafasında, kadına başını açma özgürlüğü, daha büyük zafer öncesi planlanmıştı. Eşi Latife Hanım'ın Çankaya Köşkü'ndeki çarşafı fotoğrafları, sadece zamanlama konusudur. Planı yaşama geçirmek öncesine aittir."

Gazi, taklide düşmandı: Latife Hanım'ın (üstte, sağda) Atatürk'le evlenmeden önce başı açık, evlilikten sonra ise kapalı (alta solda) fotoğrafları var. Keza Atatürk, başörtülü bir hanımla bir araya gelmekten hiçbir zaman kaçınmadı. Gazi, giyim dahil her konuda kör taklide düşmandı.

Güneri Cıvaoglu, yüzü kapatan peçeyle başörtüsünün aynı şey olmadığını bilmez değil. Bilir kuşkusuz. Daha da ötesi aslında Atatürk'te amacına uygun tek bir söz veya işaret olmadığını da bilir. Ama maksadı '...o demistir ki...'ye yaslanmak olunca, uysa da uymasa da elindeki bu 'anı'dan 'kanı' çıkarmış! Kadınların yüzlerini örten peçeyle, hatta çarşafı kavga Atatürk'e has bir mesele de değildir zaten. İmparatorluk yıllarında yüzü örten kıyafetlerin tesettür ve sakınma bir yana ahlaki endişelerle zabıta takibine konu olduğu meçhul değildir.

Suçluların çarşaf giyip peçe takarak bu sayede serbestçe dolaşma imkânı bulduğundan yakınan sayısız asayiş tezkiresi; çarşaf ve peçe perdesinin gerisinde yaşanan skandal denilebilecek olayların tafsilatına dair pek çok hikâye de vardır.

Merak eden Ahmed Rasim'in Fuhs-u

Atik'ini, ya da muhtelif tarih dergilerine yazdığı yazıları açar okur...

Öte yandan Atatürk'ün Güneri beyin yazdığı gibi, 'kadına başını açma özgürlüğü' verme gibi bir planı da hayatının hiçbir döneminde olmamıştır. Hele hele 'sizi özgürleştiriyorum' diyerek kadınların başını açmaya zorlamak gibi bir fikri asla!

Ve tabii 'zamanlama' uygun olmadığı için Latife Hanım'ın başını açtırmadığı ifadesi de dayanaksızdır. Atatürk'ün yapmaya karar verip de 'zaman uygun değil' diye ertelediği bir düşüncesi yoktur.

Hatta tam aksi eğilimde olduğu bilinir.

Onun zaman kollama kaygısı olsa, Cumhuriyet'in ilan edilebileceğine, alfabe değişikliğine, kılık kıyafet düzenlemesinin yapılabileceğine ve en önemlisi hilafetin kaldırılacağına inanır mısınız?

'Yenilik yok'

Atatürk'ün kadınların siyasette, ekonomide, sanatta, hayatın her alanında erkeklerle eşitliğinden yana olduğuna şüphe yok. Ancak Cumhuriyet'in kurucusunun kadınların kıyafeti konusunda günümüz Atatürkçüleri gibi düşünmediği de açık.

Hilaliahmer'in, yani Kızılay'ın Kadınlar Şubesi'nin düzenlediği çay davetinde yaptığı konuşmaya göz atın:

"Düşmanlarımızı aldatan görüntü bilhassa kadınlarımızın seklinden, giyim tarzından ve örtünme seklinden kaynaklanıyor. Onların aldanmalarına yol açan nokta yabancılarla temas edebilecek mekvide bulunan kadınlarımızın tavır ve hareketlerinin milli tavır ve hareketlerimizin timsali olmayıp, belki Avrupa tavır ve hareketlerinin taklitçisi olarak görülmesidir. Filhakika, memleketimizin bazı yerlerinde, en ziyade büyük şehirlerinde giyim tarzımız, kıyafetimiz bizim olmaktan çıkmıştır. Şehirlerdeki kadınlarımızın giyim tarzı ve örtünmesinde iki şekil tecelli ediyor; ya ifrat, ya tefrit görülüyor. Yani ya ne olduğu bilinemeyen, çok kapalı, çok karanlık bir dış görünüm gösteren bir kıyafet veya Avrupa'nın en serbest balolarında bile dış kıyafet olarak arz edilemeyecek kadar açık bir giyim. Bunun her ikisi de şeriatın tavsiyesi, dinin emri haricindedir. Bizim dinimiz kadını o tefritten de, bu ifrattan da tenzih eder. O şekiller dinimizin muktezası değil, muhalifdir.

Dinimizin tavsiye ettiği tesettür hem hayata, hem fazilete uygundur. Kadınlarımız şeriatın tavsiyesi, dinin emri mucibince örtünseler, ne o kadar kapanacaklar, ne o kadar açılacaklar. Dini örtünme, kadınlar için zorluk çıkarmayacak, kadınların toplum hayatında, ekonomik hayatta, çalışma hayatında ve ilim hayatında erkeklerle ortak çalışmalar yapmasına mani bulunmayacak bir normal şekildedir. Bu normal şekil, toplumumuzun ahlak ve terbiyesine uygundur.

'İşi ifrada vardiıranlar'

Giyim tarzımızı ifrata vardiıranlar, kıyafetlerinde aynen Avrupa kadınıni taklit edenler düşünmelidir ki, her milletin kendine mahsus ananesi, kendine mahsus âdetleri, kendine göre millî hususiyetleri vardır.

Hiçbir millet aynen diğeri bir milletin mukallidi olmamalıdır. Çünkü böyle bir millet ne taklit ettiği milletin aynı olabilir, ne kendi milliyeti dahilinde kalabilir. Bunun neticesi şüphesiz ki hüsrandır. Bizim örtünme meselesinde nazarı itibara alacağımız şey, bir yandan milletin ruhunu, diğeri yandan hayatın icabatını düşünmektir. Örtünmedeki ifrat ve tefritten kurtulmakla bu iki ihtiyacı da temin etmiş olacağız.

Giyim tarzımızda milletin ruhi ihtiyacını tatmin için, İslam ve Türk hayatını başlangıçtan bugüne kadar layıkıyla tetkik ve etrafiyle açıklamamız lazımdır.

Bunu yaparsak görürüz ki, şimdiki giyim tarzımız ve kıyafetimiz onlardan başkadır, lakin onlardan daha iyidir diyemeyiz. Bizim kadın hayatımızda, kadının giyim tarzında yenilik yapmak söz konusu değildir. Milletimize bu hususta yeni şeyleri bellettirmek mecburiyeti karşısında değiliz.

Belki ancak dinimizde, milliyetimizde, tarihimizde zaten mevcut olan beğenilir âdetlere uygunluğu sağlamak mevzubahis olabilir. Biz başlıbaşına ferden her türlü şekilleri tatbik edebilir, kendi zevkimize, kendi arzumuza, kendi terbiye ve seviyemize göre istediğimiz kıyafeti seçebiliriz.

Ancak bütün milletin şayanı kabul göreceği şekilleri, bütün milletin hayatında uygulanması mümkün olan kıyafetleri herhalde genel temayülde aramak ve o şekillerin gerçekleşmesini de genel temayüle uygunlukta görmek lazımdır. Bazı milletlerin zevk alemlerini memleketimizde tatbik etmek şüphesiz ki hatadır. Bu yol toplum hayatımızı feyz ve fazilete ulaştırmaz. Eğer kadınlarımız dinin tavsiye ve emrettiği bir kıyafetle, faziletin icap ettirdiği hareket tarzıyla içimizde bulunur; milletin ilim, sanat, içtimaiyat hareketlerine iştirak ederse bu hali, emin olunuz, milletin en mutaassıbı daha takdir etmekten geri duramaz. Bilakis o halin aleyhinde söylenecek sözlere karşı, belki onun müteşebbislerinden daha fazla savunucusu olur." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, 11. Cilt, s. 149-151)

Bu satırları okuduktan sonra gelin de Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 'Atatürkçülerimizin' tanımadıkları, duygu, düşünce ve fikirleriyle aslında içlerine sindiremedikleri bir insan olduğunu düşünmeyin...